

Elina Karvo

Dinosauruksia Oulussa

Lontoosta Suomeen kesäksi saapunut Age of the Dinosaurs -näyttely oli intensiivinen tapa matkata miljoonia vuosia taaksepäin ajassa. Näyttelyssä oli runsaasti esillä fossiileja ja jäljennöksiä, ja sen päätähtinä olivat seitsemän mekaanista, luonnollisen kokoista dinosaurusta.

Tyrannosaurus rexin jalanjälkeä tutkimassa. Kuva: Elina Karvo

Oulun taidemuseossa 2.5.-31.8.2014 esitteillä ollut Age of the Dinosaurs on Lontoon Natural History Museumin tuottama tilausnäyttely. Se esittelee jurakauden merielämän monimuotoisuutta ja maaeläimiä ympäröinyttä luontoa ja kasvillisuutta sekä liitukauden eläimiä ja kasveja. Koko perheelle suunnattu näyttely koostuu fossiileista, jäljennöksistä ja käsinkosketeltavista malleista, mekanisoiduista dinosauruksista sekä videokuvasta.

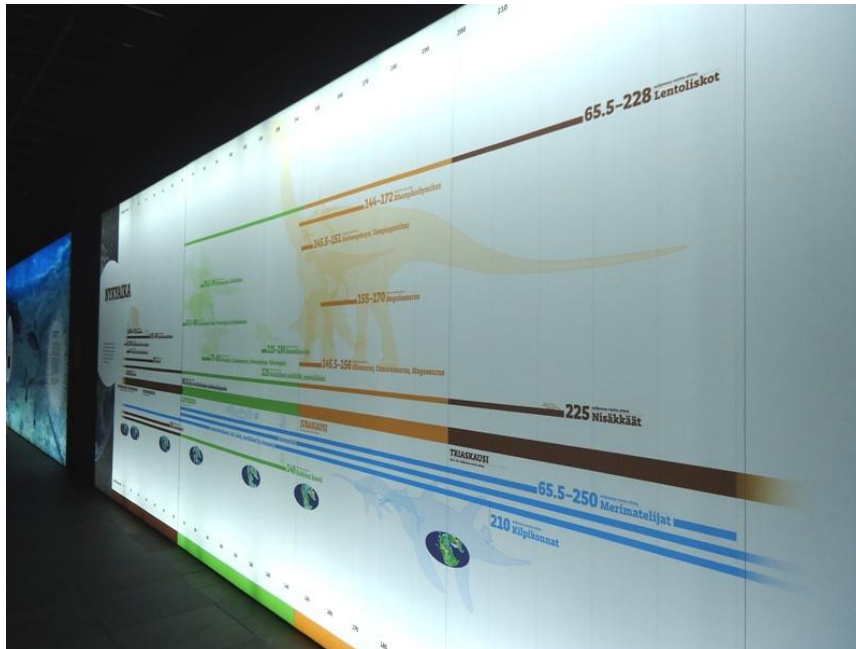
Näyttelyssä oli esillä jäännöksiä ja malleja joihin sai koskea. Kuva: Elina Karvo

Näyttely alkoi mallinnuksella Tyrannosaurus Rexin jalanjäljestä, jonka valtaisan kokoa tutkivat seurassani olleet 10- ja 13-vuotiaat serkkupojat innokkaasti. Nurkan takaa löytyi kuitenkin jotain vielä suurempaa: jäljennös jättimäisen Camarasauruksen jalasta, jolle kertyi korkeutta lähes kahden ihmisen verran. Toisaalta vitriinien takaa löytyi pienen lentoliskon fossiili, jonka avulla dinosaurusten monimuotoisuus ulkomuodon suhteen korostui.

Jurakauden merielämää esittelevässä osiossa nähtiin muun muassa CGI-projektio valtavan meripedon uimisesta aalloissa. Video- ja CGI-kuvan käyttäminen toi näyttelyyn mukavaa lisäväriä. Dinosaurusten esittäminen luurankoina, fossiileina tai mekaanisina jäljennöksinä avaa toki niiden omia erityispiirteitä koon, luuston ja elintapojen suhteen, mutta videokuvan avulla dinosaurukset voidaan sijoittaa laajemmin siihen ympäristöön ja luontoon, jossa ne elivät. Siten miljoonien vuosien takainen maailma tuntuu elävämmältä ja helpommin ymmärrettävältä.

Fossiileja, malleja ja jäljennöksiä suhteutettiin koon puolesta teksteissä sekä nykyihmiseen että -eläimiin. Näyttely ei koostunut pelkästään dinosauruksista, vaan myös kasvistosta oli runsaasti esimerkkejä ja fossiilinäytteitä. Useat esillä olleista fossiileista olivat Euroopasta löydettyjä. Maastoa ja luontoa kuvattiin myös seinäpaneelissa ja -maalauksissa. Kävijä pääsi myös pohtimaan omaa mielikuvaansa dinosauruksista, sillä esimerkiksi niiden värityksestä ei tarkkoja tietoja ole.

Kaksi seinää peittäneet aikajanat suhteuttivat ajan kulumista erinomaisesti ja niitä tutkiessa huomasi hyvin, kuinka elokuvateollisuuden tuottama kuva dinosauruksista ja varhaisista ihmisistä elämässä samassa ajassa on kaukana totuudesta. Aikajanoja tutkiessa heräsi historioitsijan ja serkkupoikien välillä innokasta keskustelua siitä, kuinka kesy kissa on ilmestynyt jo 24 miljoona vuotta sitten, kun taas ihmisten historia ulottuu n. 6 miljoona vuotta nykyajasta taaksepäin.

Selkeä, eri värien avulla esitetty aikajana. Kuva: Elina Karvo

Dinosauruksista kuuluisimman, Tyrannosaurus rexin, maine valtavana pedonsyöjänä kiehtoo ihmisiä, mutta näyttelyssä annettiin huomiota myös T. Rexin aasialaiselle vastineelle, Tarbosaurus bataarille. Lajien välillä oli paljon yhtäläisyyttä, mutta eroavaisuuksia löytyy esimerkiksi silmien alueelta: Tyrannosauruksen silmät olivat eteenpäin, kun taas Tarbosauruksen silmät ja katse suuntasivat enemmän sivuille. Tarbosaurus oli yksi näyttelyn mekanisoiduista dinosauruksista, kun taas T. Rexista oli jalanjäljen mallinnuksen ohella esillä puolikkaan kallon jäljenne.

Tarbosaurus. Kuva: Elina Karvo

Näyttelyn päätähdet, seitsemän mekanisoitua dinosaurusta, olivat sijoitettuna erillisten ovien taakse kahteen osaan. Tilaan mentäessä dinosaurusten äänet kuuluivat melko kovaa lavasteiden takaa ja se pelotti pienimpiä lapsia; tarjolla oli kuulosuojaimia lasten korvien suojaksi. Äänitehosteet lisäsivät hieman liikkuvien dinosaurusten luomaa vaikutelmaa, ja ne toisaalta antoivat jälleen tilaisuuden pohtia omia mielikuvia näistä eläimistä. Dinosaurukset olivat sijoitettuina jura- ja liitukauden kasvillisuuden ja geologisen ympäristön sekaan.

Ensimmäisinä vastassa polulla olivat velociraptor ja pesäänsä puolustava protoceratops. Liitukauden aikaiselta Gobin aavikolta löytyivät pitkäkaulainen ja -jalkainen gallimimus ja toinen pesäänsä puolustava dinosaurus, oviraptor. Ensimmäisen osuuden päätti valtava Tarbosaurus. Sen ulkonainen samankaltaisuus Tyrannosaurus rexin kanssa sai toivomaan, että vastaavanlainen mekaaninen malli olisi rexista vieressä ollut vertailtavaksi. Toista osaa hallitsi yhden kaikkien aikojen suurimman maaeläimen, camarasauruksen, läsnäolo. Mekanisoituna oli näyttelyssä kuitenkin vain sen pää ja osa kaulaa jurakauden laguuniympäristössä. Viimeisenä kävijä kohtasi varhaisen linnun, archaeopteryxin, myöhäisen jurakauden mahdollisen lihansyöjän.

Archaeopteryx Kuva: Elina Karvo

Näyttelyn oheisohjelma työpajoihin oli rakennettu pitkälti nuoremman yleisön ympärille. Museon dinokaupassa oli tarjolla pehmoleluja, miniatyyreja, pinssejä, karkkeja jne. Narikassa oli perheen pienimmillä mahdollisuus piirtää kuvia dinosauruksista ja niitä olikin huoneen seinät täynnä. Dinosaurukset ovat yksi menneisyyden isoimmista vetonauloista suuren yleisön näkökulmasta, ja ne saavat niin lasten kuin aikuisten mielikuvituksen laukkaamaan.

Lisätietoa näyttelystä:

<http://www.nhm.ac.uk/business-centre/touring-exhibitions/exhibitions/age-of-dinosaur/>

<http://www.tietomaa.fi/dino/nayttely>

Kirjoittaja on kulttuurihistorian jatko-opiskelija Turun yliopistossa.